

Ristiriidat itäisen ortodoksisen kristinuskon ja Uuden testamentin kristinuskon välillä

Johdanto

Ilmestyskirjan luvut 2–3 sisältävät Jeesuksen Kristuksen kirjeet seitsemälle Vähän-Aasian seurakunnalle, joista jokainen toimii sekä historiallisena osoitteena että symbolisena typologiana laajemmalle kirkon olosuhteelle eri aikoina. Näistä Pergamonin seurakunta (Ilmestyskirja 2:12–17) tulkitaan eskatologisissa viitekehyksissä usein edustavan kristinuskon vaihetta, jolle on ominaista uskolisuus vainon keskellä, mutta maailmallisten liittoutumien vaarantamana – erityisesti Bileamin (joka johtaa epäjumalanpalvelukseen ja moraalittomuuteen) ja nikolaiittien (pappishierarkia maallikkojen yläpuolella) oppien noudattaminen. Historiallisesti Pergamon oli keisarillisen kultin palvonnan keskus, jossa "Saatanan valtaistuini" mahdollisesti viittasi Zeuksen tai Rooman keisarin kunnioituksen alttariin ja symboloi valtiovallan kietoutumista toisiinsa. Soveltamalla tätä itäiseen ortodoksiseen kirkkoon (kuten se on arvioitu uudelleen aiemman analyysin perusteella käyttäen nykyaikaisia oppeja) se korostaa havaittuja jännitteitä muinaisen uskon kiitettävän säilyttämisen ja väitettyjen poikkeamien välillä Uuden testamentin puhtaudesta, kuten integroituminen valtion auktoriteettiin (bysanttilainen keisaropapismi), hierarkkiset rakenteet ja nykyaikaiset myönnytykset, kuten ehkäisy ja avioero, joita pidetään moraalisinä kompromisseina, jotka muistuttavat Bileamin opetuksia. Kirje kehottaa pitämään kiinni Kristuksen nimestä samalla kun nuhtelee harhaanjohtavien oppien suvaitsemista, kehottaa katumukseen ja lupaa kätettyä mannaa voittajille. Tämä typologia korostaa opillisen valppauden teemoja, jotka ovat linjassa ortodoksisuuden historiallisten siteiden kritiikin kanssa imperiumiin ja Raamatun ulkopuolisiin elementteihin.

Termi "ortodoksinen kristinusko" viittaa itäiseen ortodoksiseen kirkkoon, jonka juuret ulottuvat varhaiskristillisiin yhteisöihin ja joka väittää jatkavansa apostolien kanssa katkeamattomalla tavalla perinteen, liturgian ja opin kautta. Tässä yhteydessä usein käytetty termi "Uuden testamentin kristinusko" viittaa tyypillisesti kristinuskon muotoon, joka perustuu yksinomaan Raamattuun, ilman myöhempiä kehitysaskleita, kuten virallisia sakramenteja tai kunnioituskäytäntöjä. Kriitikot väittävät, että tietyt ortodoksiset uskomukset ja käytännöt ovat ristiriidassa Uuden testamentin opetusten kanssa auktoriteetista, pelastuksesta, palvonnasta ja ihmisluonnosta. Ortodoksiset teologit ja apologeetit kuitenkin väittävät, että heidän oppinsa ovat täysin Raamatun mukaisia, tulkituna apostolisen perinteen ja kirkkoisien (varhaiskristillisten johtajien, kuten Athanasiuksen, Basileios Suuren ja Damaskoksen Johannesen) kirjoitusten kautta.

Seuraavassa esittelemme tärkeimmät väitetyt ristiriidat Raamatun ja ortodoksisten kirkkoisien lähteiden pohjalta. Nämä perustuvat yleisiin kritiikkiin ja ortodoksisiin vastaväitteisiin. On huomattava, että kirkkoisat ovat ortodoksian perusta, joten heitä usein lainataan ortodoksisten kantojen tueksi, vaikka tulkinnat vaihtelevatkin. Olemme keskittyneet ensisijaisiin lähteisiin mahdollisuuksien mukaan edustaen molempia osapuolia tasapainon saavuttamiseksi.

1. Perinteen auktoriteetti vs. pelkän Raamatun auktoriteetti

- Väitetty ristiriita (kritikon näkemys): Ortodoksinen kristinusko nostaa "pyhän perinteen" (mukaan lukien ekumeeniset kirkolliskokoukset, kirkkoisien kirjoitukset, liturgia ja ikonit) Raamatun arvovaltaiseksi, mikä kriitikoiden mukaan mitätöi Raamatun ylivaallan ja johtaa ihmisten tekemiin oppeihin. Tämä on ristiriidassa Uuden testamentin kuvauksen kanssa Raamatusta riittävänä ja Jumalan hengittämänä, ilman tarvetta lisälähteille. Esimerkiksi 2. Timoteuskirjeen 3:16-17 toteaa: "Koko Raamattu on Jumalan hengittäminen ja hyödyllinen opetukseen, nuhteluun, ojentamiseen ja kasvatukseen vanhurskaudessa, jotta Jumalan palvelija olisi täysin varustautunut kaikkiin hyviin tekoihin." Kriitikot väittävät, että tämä tekee Raamatun ulkopuolisen perinteen

tarpeettomaksi, toistaen Jeesuksen nuhteita fariseuksille perinteiden asettamisesta Jumalan sanan edelle (Mark. 7:13: "Näin te mitätöitte Jumalan sanan perinteellänne, jonka olette välittäneet").

- Ortodoksinen vastaväite: Perinne ei ole erillinen Raamatusta tai sen yläpuolella, vaan se käsittää sen, kuten Raamattu itse käskää pitämään kiinni suullisista ja kirjallisista apostolien opetuksista. 2. Tessalonikalaiskirjeen 2:15 neuvoo: "Pysykaa lujina ja pitäkää kiinni niistä opetuksista, jotka olemme teille välittäneet, joko suusanallisesti tai kirjeitse." Kirkkoisät, kuten Basileios Suuri (n. 330–379 jKr.) teoksessaan Pyhästä Hengestä (luku 27), vahvistavat, että kirjoittamattomilla perinteillä (esim. ristinmerkillä) on yhtä suuri apostolinen auktoriteetti kuin Raamatulla, väittäen, että ne on välitetty eteenpäin opillisen turmeltumisen estämiseksi. Ortodoksiset lähteet korostavat, että kirkko kokosi Uuden testamentin kaanonin perinteen kautta (esim. kirkolliskokousten, kuten Karthagon, kautta vuonna 397 jKr.), joten perinteen hylkääminen heikentää Raamatun omaa auktoriteettia. He pitävät pelkästään Raamatun korostamista tulkintakaaokseen johtavana, koska Raamattu ei tulkitse itseään ilman kirkon kontekstia.

2. Pelastus synergisminä (yhteistyönä armon kanssa) vs. pelkkä usko

- Väitetty ristiriita (kriitikon näkemys): Ortodoksisuus opettaa pelastusta prosessina, johon liittyy ihmisen yhteistyö Jumalan armon kanssa (synergismi), mukaan lukien teot, kuten sakramentit ja askeettiset käytännöt, jotka johtavat "jumallistumiseen" (teoosiin, Jumalan kaltaiseksi tulemiseen). Tämän väitetään olevan ristiriidassa Uuden testamentin painotuksen kanssa pelastuksesta yksin uskon kautta, ilman tekoja. Efesolaiskirjeen 2:8-9 julistaa: "Sillä armosta te olette pelastuneet uskon kautta – eikä se ole teidän ansiotanne, vaan se on Jumalan lahja – ette tekojen kautta, ettei kukaan voisi kerskua." Kriitikot viittaavat Roomalaiskirjeen 3:28:aan ("Ihminen tulee vanhurskaksi uskon kautta ilman lain tekoja") ja väittävät, että ortodoksisuus sekoittaa vanhurskauttamisen (välittömän vanhurskauden julistamisen) pyhitykseen (jatkuvaan kasvuun), mikä voi mahdollisesti tuomita sieluja lisäämällä ihmisen ponnisteluja.
- Ortodoksinen vastaväite: Pelastus on armosta, mutta usko on aktiivista ja yhteistyökykyistä, sillä Raamattu yhdistää uskon ja toimii erottamattomasti. Jaakobin kirjeen 2:24 sanoo: "Te näette, että ihminen katsotaan vanhurskaaksi tekojensa perusteella, eikä ainoastaan uskon perusteella", ja jae 26 lisää: "Niin kuin ruumis ilman henkeä on kuollut, niin uskokin ilman tekoja on kuollut." Kirkkoisät, kuten Athanasios (n. 296–373 jKr.), kuvailevat teoksessaan Inkarnaatiosta jumaloitumista ihmiskunnan ennalleen saamisena Kristuksen inkarnaation kautta, ei ansaittuna ansiona, vaan osallistumisena jumalalliseen elämään (2. Piet. 1:4: "Jotta tulisitte osallisiksi jumalallisesta luonnosta"). Ortodoksiset selventävät, että teot ovat armon, eivät ansioiden hedelmiä, ja lainaavat Filippiläiskirjeen 2:12-13 ("Tehkää työtä pelastuksenne eteen peläten ja vavisten, sillä Jumala on se, joka teissä vaikuttaa") osoittaakseen jumalallisen ja inhimillisen synergian. He väittävät, että "pelkkä usko" jättää huomiotta Raamatun täyden todistuksen ja vaarantaa antinomianismin (laittomuuden).

3. Ikonien ja pyhimysten kunnioittaminen vs. epäjumalanpalveluksen kieltö

- Väitetty ristiriita (kriitikon näkemys): Ortodoksisia käytäntöjä, kuten pyhimysten ja Marian ikonien kumartamista, suutelemista tai niiden edessä rukoilemista, pidetään epäjumalanpalveluksena tai palvontana, mikä on ristiriidassa Uuden testamentin tällaisten käytäntöjen puutteen ja Vanhan testamentin käskyjen kanssa, jotka kieltävät patsaita. 2. Mooseksen kirjan 20:4-5 (viitattu Uuden testamentin yhteydessä) varoittaa: "Älä tee itsellesi epäjumalaa... Älä kumarra äläkä palvo niitä." Kriitikot eivät huomaa Uudessa testamentissa ennakotapausta pyhien vetoamisesta esirukoilijoiksi, vaan viittaavat 1. Timoteuksen kirjeeseen 2:5: "Sillä Jumala on yksi ja yksi välittäjä Jumalan ja ihmisten välillä, ihminen Kristus Jeesus."
- Ortodoksinen vastaväite: Kunnioitus (dulia) osoittaa pyhimysten kunnioitusta Kristuksen ruumiin jäsenenä, erillään Jumalalle varatusta palvonnasta (latría), ja ikonit ovat ikkunoita jumalalliseen, eivät epäjumaliin. Raamattu kuvaa kunnioitusta, kuten Ilmestyskirjan 5:8 (vanhimmat rukoilevat pyhien puolesta) ja Heprealaiskirjeen 12:1 (pilvi todistajia). Kirkkoisä Johannes Damaskoslainen (n. 675–749 jKr.) puolustaa teoksessaan Jumalallisista kuvista ikoneja ikonoklasmaa vastaan viitaten inkarnaatioon: siitä lähtien, kun Jumala tuli näkyväksi Kristuksessa (Joh. 1:14), Hänen kuvaamisensa kunnioittaa Hänen ihmisyytensä todellisuutta. Ortodoksit

viittaavat Vanhan testamentin ennakkotapauksiin, kuten arkin kerubimiin (2. Moos. 25:18-22), ja väittävät, että Uusi testamentti täyttää, ei poista, tällaisen symboliikan. Pyhimyksille "rukoileminen" tarkoittaa heidän esirukouksensa pyytämistä, kuten maallisissa pyynnöissä (Jaak. 5:16: "Rukoilkaa toistenne puolesta").

4. Näkemys perisynnistä ja ihmisloukosta

- Väitetty ristiriita (kriitikon näkemys): Ortodoksisuus opettaa "esi-isien syntiä" (ihmiskunta perii Aadamilta kuolevaisuuden ja taipumuksen syntiin, mutta ei henkilökohtaista syyllisyyttä) ja hylkää täydellisen turmeltuneisuuden tai luetun syyllisyyden. Tämän väitetään pehmentävän Uuden testamentin kuvausta ihmiskunnan orjuudesta ja vähättelevän Kristuksen sovitus työn tarvetta. Roomalaiskirjeen 5:12,18 sanoo: "Yhden ihmisen kautta synti tuli maailmaan ja synnin kautta kuolema... yhden lankeemuksen seurauksena on kaikkien ihmisten kadotustuomio."
- Ortodoksinen vastaväite: Lankeemus toi kuoleman ja turmeluksen, mutta syyllisyys on henkilökohtaista (Hesekiel 18:20: "Se, joka syntii tekee, kuolee"). Kirkkoisä Irenaeus (n. 130–202 jKr.) kuvailee teoksessaan Against Heresies Aadamin syntiä ihmiskunnan tartuttajana heikkoudella, ei automaattisella kadotuksella, ja korostaa Kristuksen uudelleenarviointia sen parantamiseksi. Ortodoksit mainitsevat psalmin 51:5 ("Totisesti olen syntinen syntyessäni") runollisena, ei opillisena syyllisyytenä ja väittävät, että heidän näkemyksensä on linjassa Uuden testamentin kutsun kanssa katumukseen olettamatta yleismaailmallista tuomiota syntymästä lähtien.

5. Sakramentit (esim. ehtoollinen ja rippi) olennaisina vs. symbolisina

- Väitetty ristiriita (kriitikon näkemys): Ortodoksisuus pitää ehtoollista Kristuksen todellisena ruumiina ja verenä (toistuvana uhrimuistona) ja vaatii synnintunnustuksen papeille anteeksiannon saamiseksi, mikä on ristiriidassa Uuden testamentin kertakaikkisen uhrin ja suoran pääsyn Jumalan luokse kanssa. Heprealaiskirje 10:10,14: "Meidät on pyhitetty Jeesuksen Kristuksen ruumiin uhrin kautta kertakaikkisesti... yhdellä uhrilla hän on tehnyt ikuisesti täydelliseksi ne, jotka pyhitetään." 1. Johanneksen kirje 1:9 lupaa suoran synnintunnustuksen Jumalalle.
- Ortodoksinen vastaväite: Ehtoollinen on osallistuminen Kristuksen iankaikkiseen uhuriin (Heprealaiskirje 13:8: "Jeesus Kristus on sama eilen ja tänään ja ikuisesti"), ei uudelleenuhri, Johanneksen evankeliumin 6:53-56 mukaan ("Ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertaan, teillä ei ole elämää itsessänne"). Kirkkoisä Ignatius Antiokialainen (n. 35–107 jKr.) kutsuu sitä Smyrnalaiskirjeessään "kuolemattomuuden lääkkeeksi". Rippi papeille täyttää Jaakobin evankeliumin 5:16 ja Johanneksen evankeliumin 20:23 (Kristus antaa apostoleille vallan antaa syntejä anteeksi). Ortodoksit näkevät sakramentit armon kautta, eivät symbolisina, ja ne ovat varhaisen kirkon käytännön mukaisia.

6. Raamatun kaanon (Deuterokanonisten kirjojen sisällyttäminen)

- Väitetty ristiriita (kriitikon näkemys): Ortodoksinen Raamattu sisältää kirjoja kuten Tobit ja Makkabealaiskirjat (joissakin näkemyksissä apokryfikirjat), joita ei lainata Uudessa testamentissa arvovaltaisina ja jotka sisältävät väitettyjä opillisia virheitä (esim. rukoukset kuolleiden puolesta 2. Makkabealaiskirjan luvussa 12). Tämä laajentaa kaanonin Jeesuksen käyttämien heprealaisten kirjoitusten ulkopuolelle, mikä on ristiriidassa Uuden testamentin epäsuoran 39-kirjaisen Vanhan testamentin kanssa.
- Ortodoksinen vastaväite: Jeesus ja apostolit käyttivät Septuagintaa (kreikkalaista Vanhaa testamenttia, mukaan lukien nämä kirjat) (esim. Heprealaiskirje 11:35 viittaa 2. Makkabealaiskirjan lukuun 7). Kirkkoisat, kuten Athanasios, listasivat ne 39. juhla kirjassaan (367 jKr.) rakentaviksi, ja kirkolliskokoukset vahvistivat ne. Ortodoksit väittävät, että näiden kirjojen poistaminen oli innovaatio, ja kirjat tukevat oppeja, kuten esirukousta (yhdenmukaisesti Ilmestyskirjan 8:3-4:n kanssa).

Yhteenvedona voidaan todeta, että nämä "ristiriidat" johtuvat usein erilaisista hermeneutiikoista: näkökulmat, jotka korostavat yksinomaan Raamattua, asettavat etusijalle yksilöllisen tulkinnan, kun taas ortodoksit korostavat isien ja Pyhän Hengen ohjaamaa yhteisöllistä perinnettä. Ortodoksiset lähteet väittävät, että heidän käytäntönsä ilmentävät Uuden testamentin kristinuskkoa, kun taas kritikot näkevät apostolien jälkeisiä kertymiä. Syvempää tutkimusta varten tutustu ensisijaisiin teksteihin, kuten Filokaliaan (kirkkoisien kirjoituksiin). Historiantutkimus, sellaisena kuin sitä puolustetaan ortodoksisissa yhteyksissä, voi selvittää näitä tutkimalla toisen temppelin juutalaisuutta ja varhaisen kirkon käytäntöjä.